

“ Hamas’ın Cevabı, İzzetbegoviç’in Mirasıdır”

Hamas’ın, Trump’ın Gazze barış girişimine verdiği cevap, Aliya İzzetbegoviç’in 30 yıl önce Bosna için imzalanan Dayton Barış Anlaşması’na verdiği cevaba benziyor. Aksa Tufanı Operasyonu’nun en büyük başarısı, Batı vicdanını Siyonist işgalden kurtarmasıdır. Filistin davası muazzam bir ahlaki üstünlük kazanmış, İsrail ise derin bir ahlaki hezimet yaşamıştır. İslam dünyası, Batı müdahalesini köklü biçimde sona erdirmedikçe geleceğini güvence altına alamaz.

Muhammed Muhtar ŞANKITİ

Söyleşi. Naman Bakaç

7 Ekim 2025

Filistin Direnişi’nin 7 Ekim 2023’te gerçekleştirdiği Aksa Tufanı Operasyonu üçüncü yılına girerken, İsrail’in Gazze ve Batı Şeria’da uyguladığı soykırım, tüm dünyanın gözü önünde devam ediyor. Bu soykırıma karşı Birleşmiş Milletler’de Siyonizm’e ve Netanyahu’ya verilen yüksek perdeden tepkiler, Küresel Sumud Filosu’nun dünyada yeşerttiği umut ve Batılı halkların meydanlarda yükselttiği insani çığlıklar, Siyonizm ile direnişin, karanlık ile aydınlığın, iyilik ile kötünün bitmeyen kadim hikâyesinin devam ettiğini gösteriyor. Siyonizm ile direniş ayrımında sürekli direnişten yana taraf tutan Moritanya stratejik araştırmalar ve mukayeseli dinler tarihi uzmanı, aynı zamanda Katar Üniversitesi Uluslararası İlişkiler

Profesörü olan Muhammed Muhtar Şankiti ile üçüncü yılına giren 7 Ekim Aksa Tufanı Operasyonu'nun etkilerini, Trump'ın barış girişimine HAMAS'ın yaklaşımını, İslam dünyasının geleceğine yönelik tuttuğu projeksiyonu, bu gelecek için öne sürdüğü “Stratejik İrade Birliği”nden ne kastettiğini ve İsrail'in 9 Eylül'de Katar'da Hamas Heyetine yönelik saldırısının Müslüman ülkeler tarafından nasıl okunması gerektiğini konuştuk.

Trump'ın barış girişiminden başlayalım. Trump, Gazze soykırımına ve Filistin meselesinin çözümüne dair bir “barış planı” sundu. Bu plana ilişkin HAMAS'ın tavrını ve çözüm yaklaşımını nasıl buldunuz?

Bana öyle geliyor ki, Hamas'ın, Trump'ın Gazze barış girişimine verdiği cevap, Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç'in 30 yıl önce Bosna için imzalanan Dayton Barış Anlaşması'na verdiği cevaba benziyor. Her iki durumda da bir halk yok edilme ve topraklarından sürülme tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor ve onları bu felaketten kurtarmak en büyük hedef haline geliyor. Bunun dışında kalanlar sadece ayrıntı. Soykırım zamanında tüm siyasi kaygılar bir kenara itilir ve öncelik, insanların hayatlarını korumak ve topraklarında onları güvence altına almak olur. Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç'in 1995'te Bosna'daki Sırp katliamlarının ardından yaptığı da buydu. Hamas'ın da 2025'te Gazze katliamlarının ardından yapmaya çalıştığı budur. İzzetbegoviç ve HAMAS'ın yaklaşımı, sağduyunun, siyasi bilgeliğin ve insani şefkatin özünü yansıtıyor. Meseleye zafer ve yenilgi açısından bakarsak, zaferin, rakiplerin hedeflerine ve güç dengelerine bağlı olarak farklı anlamlar taşıdığını söyleyebiliriz. Düşmanın askerî gücünü ve iradesini kırmak, onu yıpratmak, hatta kendinizi yok olmaktan korumak, sizi yeryüzünden silmeye tasarlanmış bir girişim karşısında hayatta kalmak da zafer anlamına gelebilir. Nihai olarak, Hamas ve Gazze halkı bu savaşta galip gelmiştir.

“AKSA TUFANI'NIN EN BÜYÜK BAŞARISI, BATI VİCDANINI SİYONİST İŞGALDEN KURTARMASIDIR”

Aksa Tufanı Operasyonu'nun en büyük başarısı, Batı vicdanını (özellikle Amerikan ve Alman vicdanını) Siyonist işgalden kurtarmasıdır. Bu stratejik başarının değerini ve gelecekteki etkilerini takdir etmeyenler, son yüzyıldır dünyada neler olup bittiğini anlayamıyor demektir. Batı vicdanını özgürleştirmek derken, Siyonistlerin işgali altında olan Batı “derin devletinin” değil, Batı “derin toplumunun” vicdanının özgürleşmesini kastediyorum. Ancak toplumun özgürleşmesi, özellikle de bu devlet demokratik bir devletse, nihayetinde devletin de özgürleşmesine yol açacaktır. Aksa Tufanı Operasyonu'nun, İsrail'i öldürmediği doğru ancak kalbine ölümcül bir darbe indirdi, ardından mezarını kazdı ve tüm dünyayı cenazesine

katılmaya davet etti. Hâlâ sağa sola tekmeler savuran bu ölmekte olan canavarı gömmek, tüm ümmetin ve dünyanın özgür insanlarının uzun bir zaman boyunca, koordineli çabasını gerektirecektir.

“AKSA TUFANI, FİLİSTİN DAVASINA AHLAKİ ÜSTÜNLÜK, İSRAİL'E İSE AHLAKİ BİR HEZİMET YAŞATTI”

Aksa Tufanı'nın başarısından bahsettiniz. Aksa Tufanı Operasyonu'nu, İslam dünyası, Hamas ve İsrail açısından nasıl analiz ediyorsunuz?

Devam eden bir savaşı değerlendirmek zordur. Bununla birlikte, 7 Ekim Aksa Tufanı Operasyonu birkaç açıdan ele alınabilir. Öncelikle ahlaki açıdan bakalım. Bu operasyon, gayrimeşru bir işgale verilen meşru bir cevaptır. Bu, bütün ilahi ve insani yasaların tanıdığı temel bir insan hakkıdır. İnsani bedel açısından, Gazze halkının ödediği bedel çok büyük olmuştur. Fakat sömürgecilikle mücadele hiçbir zaman fedakârlığın sınırlarıyla ölçülmemiştir. Bunun için sadece Çanakkale'yi, Cezayir Devrimi'ni veya Vietnam'ı hatırlamak yeterlidir. Zamanlama açısından, operasyonun doğru zamanda mı, erken mi, yoksa geç mi başlatıldığı meselesi tartışmaya açıktır. Bu soru, uzun süre tartışılmaya devam edecektir. Uzun vadeli stratejik sonuçları açısından, Filistin davası muazzam bir ahlaki üstünlük kazanmış, İsrail ise derin bir ahlaki hezimet yaşamıştır. Bu hezimet, İsrail'in varlığının özüne darbe vurmuştur.

Bugün Gazze halkının yaşadığı ağır bedel ve korkunç acılar bir kenara bırakıldığında, gelecekteki tarihçilerin Aksa Tufanı'nı İsrail'in sonunun başlangıcı olarak değerlendireceklerine inanıyorum. Bu operasyon, İsrail'in varlık özüne darbe vurmuş, onun meşruiyetinin ahlaki temelini parçalamıştır. İsrail artık, kuruluşundan bugüne kadar onu besleyip büyüten Batılı devletler nezdinde dahi, hiçbir ahlaki ya da insani gerekçeye sahip değildir. Dünyadaki Yahudiler de artık İsrail'i özlemlerinin sembolü olarak değil, kurtulmak istedikleri ağır bir yük olarak görmektedir. Dolayısıyla, Gazze'deki savaşın askerî olarak nasıl sonuçlanacağından bağımsız olarak, onun uzun vadeli ahlaki etkisi İsrail'in mezar taşını çoktan oymuştur.

Ancak şunu da vurgulamalıyım: Filistin'in tam kurtuluşu, büyük İslam devletlerinin sorumluluk üstlenmesiyle mümkündür. Özellikle Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'daki devletler –ki bu bölge Filistin'le doğrudan bağlantılıdır, ondan etkilenir ve onu etkiler– kendi paylarına düşen sorumluluğu omuzlamadıkça bu kurtuluş tamamlanmayacaktır. Aksa Tufanı sonrasında İsrail, bütün cepheleri saldırarak, herkesi sorumluluklarıyla yüzleşmeye zorlamıştır.

Prof. Dr. Muhammed Muhtar Şankitî-Katar Üniversitesi Uluslararası İlişkiler

“KATAR, İSRAİL’İN TERÖRİST SALDIRISIYLA KORKMADIĞI GİBİ FİLİSTİN HALKINA VERDİĞİ DESTEĞİ DE BIRAKMAZ”

“İsrail bütün cephelere saldırıyor” demişken, Katar’a 9 Eylül’de bir saldırı gerçekleştirdi. Bu saldırıyı, Müslüman halklar ve Müslüman liderler sizce nasıl okumalı? Katar bu saldırıyı nasıl okudu?

İsrail’in mevcut liderleri, tıpkı Amerika’nın İngiliz ve Fransız etkisini 20. yüzyılda devraldığı gibi bölgede azalan Amerikan nüfuzunu miras alacaklarını hayal eden bir avuç fanatikten ibarettir. Onlara göre İsrail, Ortadoğu’nun hâkim devleti olacak. Oysa gerçekte köksüz ve küçük bir devlet; dört bir yanı İslâm ülkeleriyle çevrili. Amerikan desteği olmasa, İsrail çoktan varlığını yitirmişti. Katar’a yapılan İsrail’in terörist saldırısı da bu bağlamda değerlendirilmeli. Bu saldırıyla, Katar’a ve bölgedeki ülkelere bir korku ve şantaj mesajı gönderilmeye çalışılıyor. Ancak Katar ne onlardan korkacak ne de mazlum Filistin halkına verdiği desteği bırakacak. Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Âl Sâni’nin saldırıya cevabı şuydu: *“Filistin halkına destek bir ilke ve onur meselesidir.”* Katar Emiri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’ndaki konuşmasında da İsrail’in Doha’daki Hamas heyetine yönelik saldırısını “uluslararası normların açık bir ihlali” ve “devlet terörü” olarak nitelendirdi.

Katar’a yapılan saldırı Ortadoğu ülkelerini güvenlik, jeopolitik ve siyasi arenada stratejik birliğe veya ortaklığa götürür mü? Yoksa İsrail ve ABD’ye sığınarak gelecek vizyonlarını mevcut düzende olduğu gibi devam mı ettirecekler?

İsrail'in bu terörist saldırısı, tıpkı Haçlı Seferleri döneminde olduğu gibi, İslâm ümmetinin birliğini, dayanışmasını ve gücünü artırmaktan başka bir sonuç doğurmayacaktır. Müslüman ülkeler, başta Türkiye ve Pakistan gibi askerî açıdan güçlü ülkelerle ilişkilerini stratejik müttefiklik seviyesine çıkartmalıdır. Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman ile Pakistan Başbakanı Şahbaz Şerif, bu bağlamda 17 Eylül'de "Ortak Stratejik Savunma Anlaşması" imzalayarak, çok önemli bir adım attılar. Türkiye ile Katar arasında on yıldan fazladır süren askerî savunma anlaşmaları, ekonomik ve finansal yatırımlar, yüksek düzeyli stratejik komiteler ile diplomatik ve kültürel işbirlikler bildiğiniz gibi üst düzeydedir. Tüm bunlar sonuçta, ümmetin damarlarında yeniden bir ruh akıtacak, onu Filistin halkına ve Kudüs'teki mukaddes mekânlara karşı sorumluluk üstlenmeye zorlayacaktır. En nihayetinde Siyonist yerleşimcilerin akıbeti, Cezayir'de 132 yıl kalan Fransız yerleşimcilerin akıbetinden farklı olmayacaktır: Yenilmiş, aşağılanmış ve tamamen hezimete uğramış olarak bu toprakları terk edeceklerdir.

“STRATEJİK İRADE BİRLİĞİ, HER MÜSLÜMAN ÜLKENİN EGEMENLİĞİNE SAYGI GÖSTEREN, KARŞILIKLI RIZAYA DAYALI GÖNÜLLÜ BİRLİKTELİKTİR”

Siz “stratejik müttefiklik”, “ümmetin birliği” ve “stratejik işbirliği” demişken, “Doğu’nun Doğuşu Batı’nın Batışı” isimli kitabınızda, İslam Dünyası’nın kaderinin İslami stratejik iradenin birliğine bağlı olduğunu vurguluyorsunuz. Stratejik irade birliği ile neyi kastediyorsunuz? İslami olması ne demek? Bu irade nasıl gerçekleştirilebilir?

“Stratejik İrade Birliği”nden kastım, her Müslüman ülkenin sınırlarına, egemenliğine ve bağımsız karar alma süreçlerine saygı gösteren; karşılıklı rıza ve işbirliğine dayalı gönüllü bir birlikteliktir. Bu, ülkeler arasında seyahat edenler için sınırların açılması, ekonomik ve kültürel işbirliğinin genişletilmesi, dış saldırılara karşı onları koruyacak ortak bir askerî şemsiyenin kurulması gibi yollarla gerçekleşebilir. Burada “stratejik irade birliği” dediğim şey, bugün Batılı ülkelerin başardığından farklı değildir. Batılı ülkeler, Avrupa Birliği’nin siyasi, NATO’nun ise askerî çerçevesiyle stratejik irade birliğini tesis etmişlerdir. Her ülke –büyük ya da küçük– egemenliğini ve bağımsızlığını korurken, ortak bir irade içinde hareket edebilmektedir.

Müslüman halkları birleştiren bağlar, Batılı halkları birleştiren bağlardan çok daha güçlüdür. Dahası, ülkelerimiz arasındaki mesafeler de daha yakındır. Örneğin Avustralya, Batılı bir ülke sayılmasına rağmen, köklerinin dayandığı Britanya’dan on beş bin kilometre uzaklıktadır. Avrupa Birliği’nde 24 resmi dil ve yaklaşık 160 farklı etnik topluluk vardır, yine de ortak bir medeniyet bilinci sayesinde bir arada yaşamaktadırlar. Ben iyimserim; İslam ümmeti yeniden

birbirine yaklaşmaya başlamıştır. İstanbul’a her gidişimde dünyanın dört bir yanından gelen Müslüman seçkinlerle buluştuğumda, yeni bir İslami medeniyet tohumunun ekildiğini ve yeni bir İslami dönemin eşiğinde olduğumuzu hissediyorum.

“İSLAM DÜNYASININ GELECEğİ, BATI MÜDAHALESİNİ SONA ERDİRMEDİK E GÜVENDE OLAMAZ”

1945 sonrası kurulan Pax Americana düzeni ile neo-liberal paradigmanın  atırdadığına ve Avrasyatik ( in, Rusya, Latin Amerika) gücün küresel bağlamda aktör olduğuna dair yaklaşımlar söz konusu. Uluslararası ilişkiler uzmanları ve stratejisiler, tek kutupluluktan çok kutupluluğa geçişten sözediyorlar. Genelde İslam dünyasının özelde ise Katar ve Türkiye’nin, Atlantik ve Avrasya gibi iki güç karşısında nasıl konumlanması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Her geçen gün Avrasya’nın ( zellikle  in’in) yükselişine ve Batı’nın ( zellikle ABD’nin) yavaş yavaş geri çekilişine tanıklık ediyoruz. Fakat bu kaymaya rağmen Batı, h l  sahip olduğu sömürge mirası ve yerleşik nüfuz üzerinden İslam toplumlarının siyasi kaderleriyle oynamayı sürdürmektedir. Batı, Müslüman  oğunluklu ülkelerde, bağımsız stratejik karar alma yeteneğini güvence altına alabilecek gerçek bir demokratik dönüşümü sürekli engellemeye çalışmaktadır. Bu, Arap Baharı devrimlerindeki ikiyez l  tutumunda açıkça görüldü.

İslam dünyası, halkların arasında ve devlet katında Batı müdahalesini köklü biçimde sona erdirmedik e geleceğini güvence altına alamaz. Ancak o zaman, günümüzdeki Avrasya blokunun yükselişiyle paralel şekilde, İslam ümmetinin de yükselişi mümkün olacak ve Müslümanlar, uluslararası g   dengelerindeki büyük dönüşümlerde haklı olarak söz sahibi olabilecektir.

Dolayısıyla, önümüzdeki yıllarda İslam dünyasının kaderi, siyasi ve kültürel elitlerin bu küresel dönüşümleri fark etme kapasitesine, onları derin bir siyasi öngörü ve raf ne bir stratejik duyarlılıkla ele alabilmesine bağlıdır. Ümit ediyorum ki uluslararası sistemdeki büyük geçişler ve İslam dünyasının jeopolitik çıkarlarının birliği, daha yüksek bir farkındalık doğuracak ve kalıcı bir İslami stratejik irade inşası için çabaları besleyecektir.

Böyle bir birlik, Müslümanlar arasındaki dayanışma ve iř birliğini güçlendirecek, derin medeniyet bağlarına dayalı ve ortak coğrafi gerçeklerle desteklenecektir. Bugün her zamankinden daha fazla, İslam dünyası tetikte olmalı, zayıflara ve edilgenlere acımasız olan uluslararası ortamda meydana gelen her imk nı değerlendirmelidir. Gazze’de devam eden

Siyonist zulmü, bu gerçeğe uyanılmazsa bölgeyi bekleyen geleceğin acı bir hatırlatıcısıdır. Ben, yakın zamanda Doha’da yapılan İslam İşbirliği Teşkilatı ve Arap Birliği ortak zirvesinin, anlamlı bir İslami birliğin başlangıcı olmasını ümit ediyorum. Zirvede Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye’nin savunma sanayisindeki tecrübesini ve imkânlarını diğer Müslüman ülkelerle paylaşmayı teklif etti. Bu, umut verici ilk adımdır. Katar–Türkiye stratejik ortaklığı da emsalleri için örnek alınmaya değer bir modeldir.

MUHAMMED MUHTAR ŞANKİTÎ

Moritanyalı şair ve siyaset bilimci. Katar İslami Araştırmalar Fakültesi öğretim görevlisi olarak siyaset hukuku, siyaset tarihi ve İslam dünyası-Batı ilişkileri konularındaki araştırmalarıyla tanınmaktadır. Arapça ve İngilizce çok sayıda yayımlanmış eseri olmakla birlikte bazı eserleri Türkçeye de tercüme edilmiştir.